

2. Лощикін О. М. Теоретико-правові характеристики економічної функції сучасної держави: дис. докт. юрид наук: спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень». Київ. 2010. 453 с.

3. Лощикін О. М. Функції сучасної держави. *Альманах права. Право розуміння та право реалізація: від теорії до практики. Науковопрактичний юридичний журнал*. №. 2. Київ Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. С. 51-54.

4. Мельничук С. М. Правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2019. 478 с.

5. Могил С. К. Сучасна держава в екстремальних ситуаціях: нормативи, органи, функції: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень». Одеса, 2003. 19 с.

ПИВОВАР Інна,

кандидат юридичних наук,

ст. викладач,

Житомирський державний

університетімені Івана Франка

м. Житомир, Україна

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ЇЇ ОБМЕЖЕННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Основне право людини – це право на життя, недоторканність честь та гідність. Гідність людини є однією із основних цінностей людства. Застосування катувань, тортур, які принижують людську гідність неприпустиме за жодних умов, навіть у період дії воєнного стану. Але, у зв'язку із вторгненням Російською Федерацією проти України від 24 лютого

2022 року Президент України Володимир Зеленський видав Указ «Про введення воєнного стану в Україні» в якому зазначено права та обмеження людини під час воєнного стану в Україні [1].

Основним законом держави є Конституція України, відповідно до якої частина прав є невідчужувана у будь якому разі, а інша може бути обмежена у передбаченим Законом порядку. Зокрема такою підставою є введення правового режиму воєнного або надзвичайного стану. Під час воєнного стану в Україні впроваджено обмеження для юридичних осіб, зокрема, щодо зміни режиму роботи суб'єкта господарювання, виробничої діяльності, та істотних умов праці відповідно до національного трудового законодавства. Крім того, вланикам вказаних суб'єктів заборонено відсторонювати від роботи керівників своїх підприємств за неналежне виконання ними своїх обов'язків без збереження заробітної плати, що визначено у Законі України «Про правовий режим військового стану» [2].

Створена військова адміністрація яка діє на відповідній території нашої держави, має право на примусове відчуження майна (у приватній або комунальній власності особи); вилучення майна як державних підприємств, так і господарських об'єднань для потреб держави у визначеному законодавством порядку; видання правовстановлюючих документів встановленого зразка. Водночас, необхідно враховувати, що повне відшкодування вартості майна може бути здійснення тільки у випадку, якщо попередньо дана вартість не була відшкодована [3].

В умовах воєнного стану також можуть запроваджувати трудову повинність, щоо обмежує права фізичних осіб (Порядок залучення працездатних осіб в умовах воєнного стану, затверджений постановою КМУ №753 від 13.07.2011 [4]. Такі обмеження діють для працездатних осіб, які не залучені до роботи на підприємствах критичної інфраструктури і не заброньовані за підприємствами, установами та організаціями.

До суспільно корисних робіт в умовах правового режиму воєнного стану можуть бути залучені виключно працездатні особи віком від 16 років, які не мають обмежень за станом свого здоров'я до роботи. Це такі особи як:

- мають статус безробітного або незайняте населення;
- ті, які займаються особистим селянським господарством;
- працівники підприємств, які здійснюють свою діяльність в умовах війни у порядку переведення (можливе лише за погодженням із роботодавцем);
- здобувачі освіти;
- фрілансери та ті, які забезпечують себе роботою самостійно.

До суспільно корисних робіт забороняється залучати малолітніх дітей, дітей віком від 14 до 15 років, жінок, які мають дітей віком до 3 років, а також вагітних жінок у разі, коли виконання таких робіт може негативно вплинути на стан їх здоров'я.

Важливо також зазначити, що на багатьох дорогах встановлені блокпости, з метою контролювання правопорядку. Запроваджена комендантська година забороняє пересування громадян (за виключенням наявності спеціальної перепустки виданою відповідною структурою). Громадяни повинні мати при собі паспорт і повинні бути готовими до перевірки документів, а в разі потреби і до перевірки їх та огляду, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень та житла громадян, за винятком обмежень, встановлених Конституцією України.

Порядок перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23.12. 2021 № 1456 [5].

Не можна оминати також найбільш незахищену верству населення-дітей, яка внаслідок військової агресії РФ позбавлені можливості до забезпечення базових потреб, зокрема медицині, освіті тощо. Багато дітей було депортовано, що вимагає пошуку дієвих механізмів їх повернення.

Отже, права людини є невідомою аксіологічною складовою будь-якої демократичної, правової держави. А дослідження питань пов'язаних з обмеженням прав людини має сутнісне значення, адже, в першу чергу, вони виражаються у певних (вищеобумовлених) юридичних і фактичних наслідках викликаних збройною агресією РФ в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 року №64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>

2. Про правовий режим військового стану : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

3. Ю.О. Фігель. Обмеження прав людини в умовах воєнного стану. Науковий вісник Львівської комерційної академії. Серія «Юридична». 2015. Вип. 2 С. 222-230. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvfkau_2015_2_24

4. Про затвердження порядку залучення працездатних осіб в умовах воєнного стану до суспільно корисних робіт в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.07. 2011 №753. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/753-2011-%D0%BF#Text>

5. Про затвердження порядку перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення правового режиму воєнного стану: Постановою Кабінету Міністрів України від 23.12.2021 № 1456 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1456-2021-%D0%BF#Text>